

A könyv helye a kánonban és szerzőségének kérdése

A magyar nyelvű Ószövetségben Józsué könyve az első helyet foglalja el a 12 történeti könyvnek nevezett bibliai írat sorában. Ez a sorrend a Septuagintát követi (az Ószövetség görög fordítása), ahol a következő csoportok szerepelnek:

- Pentateukhosz (Mózes öt könyve)
- Történeti könyvek (Józsué – Eszter)
- Költői könyvek (Jób – Énekek Éneke)
- Prófétai könyvek (Ézsaiás – Malakiás)

Természetesen az eredeti héber kánonban is ugyanezek a könyvek találhatóak meg, legfeljebb a csoportosításukban van különbség. Itt ugyanis 3 csoportot lehet megkülönböztetni:

- Törvény (Mózes öt könyve)
- Prófétai könyvek (21 könyv)
- Íratok (13 könyv)

Józsué könyve a második csoportban kapott helyet, ezen belül is a korai prófétáknál. Ennek oka bizonytalan: egyesek szerint Józsué maga is próféta volt, míg mások szerint olyan alapigazságokról írt már ő is, ami megelőzte a későbbi próféták által leírtakat.

A héber szövegben a könyv címe a Jehosua feliratot viseli, amely egy személynév. Annak a személynek a neve, aki Mózes halála után vette át a zsidó nép vezetését, és vezette be Izrael népét a megígért földre, Kánaánba. (Eredetileg Hósea, Nún fia volt Józsué neve, Mózes változtatta meg IV Mózes 13: 17.) Ha lefordítjuk ennek a vezetőnek a nevét, Jehosua = „Jahve a megmentő, szabadító”, illetve „Jahve az üdvösség”, nagyon találó ez a megnevezés a történelmi szituációra nézve. A könyv szerzőjét a Biblia ugyan nem azonosítja, de nincs okunk kételkedni abban, hogy Józsué írta. A 18-19. századi liberális szemléletű Bibliakritika (történetkritikai írásmagyarázat, majd formakritika) kétségbe vonta Józsué szerzőségét. Azt állították, hogy ezt a könyvet a mózesi könyvekhez hasonlóan több szerző munkáiból utólag állították össze. Számos érv szól amellett, hogy ezt ne fogadjuk el, itt most csupán kettőt említenék meg:

1. A könyv jelentős részét biztosan szemtanú írta, aki maga is jelen volt a bemutatott eseményeknél. Ez megcáfolhatatlanul következik a leírás jellegéből.
2. Bizonyos belső bizonyítékok korai szerzőt feltételeznek [pl. Ráháb még élt az írás idején, a kánaáni városokat ősi nevükön említik, a filiszteusok még nem fenyegették Izrael nemzetét (inváziójuk Kr.e. 1200. után történt meg) stb.]

A könyv keletkezésének ideje

A kivonulás idejét a Bibliakritika – és a modern történettudomány követői közül is sokan – a Kr.e-i 13. századra teszi, elsősorban az Egyiptomban felfedezett Merneptah- Izrael sztélére hivatkozva.

A Szentírás belső kronológiai felépítése és annak megismerése, egy világos azonosítási kulcsot ad a kezünkbe erre a korszakra vonatkoztatva. Az 1Királyok 6: 1 szerint, „*És megépült az Úrnak háza (Salamon temploma) az Izrael fiainak Egyiptom földjéből való kijövétele után a négyszáznyolcvanadik esztendőben, Salamon Izrael felett való uralkodásának negyedik esztendejében...*” Ez az íge egy hosszabb idői intervallumot tartalmaz és Salamon uralkodásának egy adott időszakára utal. Salamon király uralkodási idejét ismerjük (Kr.e. 970-931) és a templom megépülésének idejét is tudjuk (Kr.e. 966). Ha ebből a dátumból kivonjuk az ígében említett idői szakaszt, a 480 esztendőt, Kr.e. 1445-ig jutunk el. Ez a kivonulás időpontja. A kivonulás után eltelt 40 esztendő, a honfoglalás kezdetéig, így eljutunk Kr.e. 1405-ig. Ez az időpont a honfoglalás kezdete tehát. Az ígélet földjének birtokbavétele nem egy gyors hadjárat eredménye volt, 6-7 évig tartott, így Kr.e. 1399-1398-ban fejeződött be. Amennyiben elfogadjuk, hogy Józsué írta, mint szemtanú a könyvet, akkor keletkezésének ideje mindenképpen a Kr.e-i 14. század első felére datálható.

A könyv megírásának célja

Három okot szeretnék megemlíteni:

1. Egyrészt minden nép számára fontosak a történelmi gyökerek és múlt. Így van ez a zsidó nép történelmével kapcsolatban is.
2. Másrészt, mivel a Biblia nem történelem-könyv, éppen ezért egy másik, hangsúlyosabb oka is van a honfoglalás írásba foglalásának. Józsué könyvét alapvetően azért írták, hogy bemutassa Isten ígéreteinek beteljesedését, amelyeket választott népének adott még az ősatyák idején. Ábrahám kihívása Mezopotámiából kb. egy fél évezreddel korábban történt meg (Kr.e. 19. sz.). Ábrahám ekkor három nagyon fontos ígéretet kapott, melyek részben csak jóval az ő halála után teljesedtek be (1 Mózes 12: 1-3). Az egyik ígéretnek a beteljesülését láthatjuk Józsué könyvében, amikor Ábrahám utódai birtokba vették az Isten által számukra kijelölt földterületet.
3. Fontos megemlítenünk a könyv prófétikus jellegét. A Biblia két „honfoglalásról” beszél. Izrael honfoglalásáról, ahogyan teljesedett Isten ígérete, ugyanakkor az üdvözültek „honfoglalásáról”, amikor Isten véget vet a bűn „uralmának” ezen a Földön, és bevezeti követőit arra az újjáteremtett Földre, melyet megígért az Őt szeretőknek.

A könyv felépítése és szerkezete

A könyv első öt fejezete Kánaán megtámadását dolgozza fel, Jerikó kikémlését, a Jordánon való átkelést, és a lelki felkészülést a honfoglalásra.

Bibliai Szabadegyetem

Józsué könyve

Szabó János

Ezt követően a tizenkettedik fejezetig bezáróan dolgozza fel a könyv Kánaán elfoglalását, három hadjárat bemutatásával (központi hadjárat, déli hadjárat, északi hadjárat). Csatakról, várak ostromáról, győzelmekről-illetve az Ai városánál bekövetkező vereségről-, legyőzött uralkodókról olvashatunk. Ez egy heterogén terület volt. Nem volt egységes, központi irányítása a városoknak, kb. 30 különböző nép, városállam volt ezen a területen.

A tizenharmadik fejezettől a huszonegyedik fejezetig bezáróan a meghódított területek törzsek közötti felosztásáról olvashatunk, mely kétséget kizáróan kevésbé „cselekményes” mint a korábbi fejezetek.

Az utolsó fejezetek a határviták rendezéséről és Józsué utolsó napjairól szólnak. Rendelkezéseiről és arról, hogy milyen üzenetet szeretne a vezetők és a nép szívére helyezni.

A könyv vázlata a következőképpen néz ki:

I. Kánaán legyőzése, 1:1-től 12: 24.

A. Átkelés a Jordánon, 1:1- 4:24.

1. Az Úr megbízza Józsué, 1:1-9.
2. Előkészület a Jordánon való átkeléséhez, 1:10-18.
 - a) Az átkelés bejelentése, 1:10, 11.
 - b) Emlékeztető a két és fél törzs számára, 1:12-18.
3. A kémelek előreküldése, 2:1-24.
4. Átkelés a Jordánon, 3:1-től 4:24.
 - a) Felkészítő parancsok, 3:1-13.
 - b) A Jordán vize kettéválik, 3:14-17.
 - c) Emlékhelyek állítása az átkelésről, 4:1-24.

B. Jerikó falainak leomlása, 5:1-től 6:27.

1. Előkészület Jerikó bevétele, 5:1-15.
 - a) A hírek okozta félelem, 5:1.
 - b) A férfiak körülmetélkedése, 5:2-9.
 - c) A páska megtartása, 5:10-12.
 - d) Józsué látomása, 5:13-15.
2. Jerikó körüljárása és falainak leomlása, 6:1-21.
3. Ráháb kimentése, 6:22-27.

C. Ai városának bevétele, 7:1-től 8:35.

1. Kezdeti vereség és visszavonulás, 7:1-5.
2. Józsué bűnbánata és az Úr utasításai, 7:6-15.
3. Ákán bűne, 7:16-26.
4. Ai végső bevétele, 8:129.
5. Az áldások és átkok felolvasása, 8:30-35.

D. Megállapodás a gibeonitákkal, 9:1-27.

E. A kánaániták szövetsége, 10:1-27.

Bibliai Szabadegyetem

Józsué könyve

Szabó János

1. Gibeon ostroma, 10:1-5.
2. Józsué legyőzi a kánaánitákat, 10:6-27.

F. Józsué győzelmei, 10:28-tól 12:24.

1. A déli országrészek meghódítása, 10:28-43.
2. Az északi országrész meghódítása, 11:1-15.
3. Végső győzelem, 11:16 - 12:24.

II. A földterület felosztása, 13:1-től 22:34.

- A. A törzsek közötti sorsvetés, 13:1 - 19:51.
- B. Menedékvárosok kijelölése, 20:1-9.
- C. Lévitáknak kijelölt városok, 21:1-45.
- D. A Jordánon túli törzsek, 22:1-34.
 1. Hazatérés, 22:1-9.
 2. Botránkozást keltő oltár, 22:10-20.
 3. Védekezés az oltárok miatt, 22:21-34.

III. Józsué búcsúja, 23:1-től 24:33.

- A. Józsué beszéde Izráelhez, 23:1-24:28.
- B. Józsué halála, 24:29-32.
- C. Eleázár halála, 24:33.

(The Seventh-day Adventist Bible Commentary, Volume 2, Review and Herald, Publishing Association, Hagerstown, MD 21740, 173-174.o.)